

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

ZAMFIR C. ARBURE. — Elementul inconștient în mișcările mulțimei.

Ss. — HILARIANTĂ. («Pastișare» după Goethe.)

ECATERINA PIȚIȘ. — De ce nu vii ? (poezie).

I. BORCIA. — Flori de primăvară (sonete).

C. SANDU-ALDEA. — Frați de Cruce. — (nuvelă, II).

ST. O. IOSIF. — Taină (după Wolff).

IZABELA SADOVEANU-EVAN. — I. Al. Brătescu-Voinesti : «In lumea Dreptății» (Dare de seama).

G. SĂPUNARU. — Pe coastă (poezie).

G. V. BOTEZ-GORDON. — Samariteanca (traducere din Edmond Rostand).

ȘT. POP. — Cronică :

D. Russo, Studii bizantino-romine. — P. C. Godescu, Apostolii, neamului.

— M. Gaster, Contribuții rominești la mitologia slavă. — Gr. Crețu și păr. Antonovici, Vechi tipografi și edituri rominești.

AL. ȘECPKIN. — In doruri (poezie).

POSTA REDACȚIEI.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 lei

In străinătate . 12 ,

Routăți Literare

apărute în editura
institutului de arte

grafice și
editură

„**Minerva**”

București.—Bd. Acade-
miei 3,—Edgar-Quinet 4

M. Sadoveanu

**La noi,
în Vișoara**

Scrisori către un prieten

Prețul: Lei 2.—

I. A. Bassarabescu

Vulturii

Schițe și nuvele

Prețul: Lei 1.50

Virgil Caraivan

La șezătoare

Povești și snoave

Prețul: Lei 1.50

N. Dunăreanu

Chinuții

Schițe
din viața de port

Prețul: Lei 1.50

M. Eminescu

Geniu Pustiu

— Roman inedit —
Ediția II-a

Prețul: Lei 2.—

V. Alecsandri

Teatru IV

Vol. V din opere complete

Prețul: Lei 1.50

N. IORGA

Prin Bulgaria la Constantinopol

Prețul: Lei 2.50

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate 12 »

ELEMENTUL INCONȘTIENT ÎN MIȘCARILE MULȚIMEI

I.

În sfera plină de interes palpitant, în sfera originală care îmbrățișează psihologia mulțimei, un factor mai cu seamă atrage atențiunea asupra sa, și anume caracterul inconștient al mișcărilor mulțimei, inconștiența, așa să zicem, a acestor mișcări.

Influența acestui factor este recunoscută de aproape toți cugetătorii omenirii, de la marele Aristotel; este recunoscută de toți istoricii de frunte, de toți acei cari, în viața lor pămîntească, s'au îndeletnicit cu studiul mișcărilor sociale; numai politicianii vulgari și agenții lor de poliție, de veacuri caută în orice mișcare a mulțimei pe niscaiva investigatori, considerându-i ca factori principali ai acestor mișcări.

Caracterul inconștient al mișcărilor sociale în psihiea mulțimei este bine determinat în lucrarea psihologului francez Le Bon: *Psychologie des foules*. Acest om de știință arată cum că orice individ care face parte dintr'o mulțime pierde într'un mare grad individualitatea sa, *se desindividualizează*, și în acțiunile sale, în mișcărilor sale dă pe față însușiri care sînt cu desăvîrșire contrare caracterului său individual, care sînt străine firei sale. Astfel în ultima răscoală a țeranilor la noi am fost martori unor cruzimi din partea celor resculați și altora din partea potolitorilor răscoalei... și toate acestea contrare firei Romînilui care e blind și uman.

În genere, în mișcărilor mulțimei predomină reflexul, adică urcarea activității centurilor inferioare alături cu scăderea activității centurilor superioare ale inteligenței, cu alte cuvinte se manifestă mai mult sau mai puțin un șir de anomalii în sfera logică a cugetărei și scade capacitatea critică a gîndirei, de aci legendele cele mai nesăbuite despre regî și regine cari sînt hotărîți a se pune în fruntea răsculaților pentru a da pămînt celor desmoșteniți și a face dreptate

celor nedreptățiți, de aci legende despre socialiști eretici pe la sate, legende despre împărați sau țari socialiști, etc., etc.

Cu cit o mulțime în mișcare e mai multă, cu atit e mai incapabilă a cugeta, cu atit mai mult e cuprinsă în vârtejul pasiunilor, iar fiecare individ din mulțime, pierzind capacitatea de a se conduce după mintea sa sănătoasă, pierde în același grad și orice voință personală. Astfel am văzut în momentele groaznice prin care a trecut țara noastră, pe țeranul român răbdător, blind și cinstit, necinstind femeile arendașilor, am văzut pe un P. P. Carp propagind ideile agrarienilor contrare ideilor sale de altădată, am văzut pe liberali luind benevol rolul maurului care și-a făcut datoria, etc., etc. Toți incapabili a se conduce după firea lor și mintea sănătoasă și căzind prada pornirilor josnice ale pasiunilor.

Mulțimea se mișcă totdeauna supt un impuls oarecare, conform împrejurărilor ce influențează asupra sa. «Orice premeditare, declară Le Bon, în mișcările mulțimei, lipsește absolut».

Aceste sînt părerile psihologului francez și aproape același lucru il afirmă și alți autori cari au scris despre psihologia colectivă. Du-Camp nu vede în mișcările mulțimei alt factor de cit inconștiența și declară că: «*L'inconscience semble être l'âme même des foules.*» A același lucru il afirmă și doctorul P. Ombry în lucrarea sa privitoare la *contagiunea psihică*, deasemenea Conteles Tolstoi, A. D. Xenopol în «*Neconșciutul în istorie*» etc., etc. Aprofundind mai adînc concluziunile autorilor mai sus citați, naște de sine întrebarea cum se explică arătata de autori particularitate a organizațiunei psihice a mulțimei? De ce fiecare individ care intră în mulțime, pierde într'un grad oarecare individualitatea sa și începe, așa să zic, să manifeste în psihiea sa proprie însușiri străine personalității sale? De ce în mișcările mulțimei se observă acest fenomen straniu — predominarea reflexului și incapacitatea individului de a medita independent de mulțime? Le-Bon răspunde la aceste întrebări cum că e mult mai ușor a constata fenomenul care caracterizează psihiea mulțimei de cit a'l explica. Făcînd această observațiune, psihologul francez, în cartea sa, nu se mai oprește asupra cestiunei și se mărginește a da o explicare simplistă a inconștienței mișcărilor mulțimei. El se referă la cunoscuta contagiune a evenimentelor psihologiei colective și zice că acest fenomen este lesne de constatat, dar greu de explicat și că este strîns legat de fenomenele din sfera hipnozei. Referindu-se la această legătură, Le-Bon crede că a explicat ceva, deși n'a explicat absolut nimic și rămînem ca și înaintea în fața unei enigme.

«Observațiunile cele mai aprofundate, zice Le-Bon, dovedesc că

«individul care se află un timp oarecare în mijlocul mulțimei în mișcare, în cărînd saŭ din cauza unor curente care cuprînd mulțimea saŭ din vr'o altă pricină pe care n'o cunoaștem, cade într'o stare specifică ce ne amintește perfect subiectul hipnotizat cînd «acesta se află în mîinile hipnotizatorului».

Explicațiunea aceasta nu ne satisface absolut de loc; pare-mi-se că trebuiește privită cestiunea din alt punct de vedere.

Sîntem de părere că este mai metodic, spre a aprofunda cestiunea de față, a recurge la următoarea schemă:

Innainte de toate este evident că între indivizii care fac parte dintr'o mulțime se stabilesc niște forme psihice a unei influențe reciproce și tocmai în această reciprocitate psihică, ci nu în influența unor forțe necunoscute, *unor curente* se află cheia întru deslegarea enigmei care ne interesează. Așa dar influența psihică reciprocă care îmbrățișează pe indivizii dintr'o mulțime trebuie să fie obiectul cercetărilor psihologului în cestiunea de față, și nu altceva.

Societatea, mediul social în orice sferă a vieței influențează puternic asupra individului; astfel fiind, nu este de loc surprinzător cum că această influență se exercită și mai puternic și mai imperios asupra individului în momentele acute ale unor mișcări sociale, cînd intensitatea vieței sociale îmbrățișează mai strîns orice moleculă a unui corp social.

Tocmai din acest punct de vedere voi încerca să analizez formele influenței psihice reciproce care se stabilesc fatal între indivizi și mulțime într'o mișcare socială.

ZAMFIR C. ARBURE.

HILARIANTĂ

(«PASTIȘARE» DUPE GOETHE)

*Am invitat un biet pîrlit la masă,
Și nu mî-a fost prea greŭ să-l mulțumesc:
Aream mîncarea mea de casă;
Pîrlitul a mîncat cit șapte,
Desertul tot și chiar un șvarț cu lapte, —
Și-abia s'a săturat, mă pomenesc*

*Că-l duce dracu la vecin în drum
Și tacticos mă judecă acum:
«Putea să fie și mai grasă supă,
Mai friptă carnea, mai spumoasă cupă».
Afurisit de ciofingar!
La cap să-î dai! E-un critic de ziar!*

Ss.

DE CE NU VII?

E-alta floare-afar' de crezi
Că n'or mai fost de-un veac zăpezi:
O floare-î culme și livezi,
Și 'n jur cît vezi.

Petale mici se scutur blînd
Cărări ascunse încercînd;
Mîrezme dulci sosesc pe vînt
Din cînd în cînd.

În deal la sîină, plîngător
Vibrează fluer de păstor.
Plutesc în zări frînturi de nor
Ășor, ășor.

Un colț de zare s'a muiat
În aur și argînt curat;
Albastru vâl s'a destrămat
În lung și 'n lat.

Un flutur galben, obosit
De zbor, s'a pus ș'a adormit
Pe-un ram de vișin înflorit
De geam proplit.

Eü staü la geam și vînt de Maiü
Îmi spune de-un fecior de crai,
Cu ochi căprui cum tu îi ai
Și păr bălai.

Jubite, tu cînd eși în prag
Nu-ți vine dor, nu-ți vine drag,
Să-ți faci din ramuri verzi toiag,
Să pleci pribeag?

La noi sosit-aü ciocîrlîi
Să cînte'n codrii și 'n cîmpii,
Sosit-aü zile aurii, —
De ce nu vîi?

ECATERINA PITIȘ.

FLORI DE PRIMĂVARĂ

I.

*Asemeni visurilor tinereței
Sînt gingașele flori de primăvară;
Un tainic dor le face să răsară,
Și le sărută zorii dimineței.*

*Cum tremurau, de farmecul vieței
Înfiorate, erî, pe cîmp, afară:
Dar oamenii în curînd mi le aflară
Și-acum le vînd la marginea pieței.*

*Așa-ți vor zmulge visurile tale,
Ca 'n schimb cu marfa lor să te îmbie;
Ei vor să mergi cu ei pe-aceiași cale.*

Să nu te bucuri de lumina vie,
De bazmul dulce-al florilor din vale,
De cîntecul voios de ciocîrlie.

II.

Nu zmulge frumusețea trecătoare
A florilor ce întilnești în cale!
S'or risipi ușoarele petale,
Și moartea tinereței lor ne doare.

De cauți hrană lăcomiei tale,
Acolo-î banul, strînge-l, fă-ți comoară!
Dar lasă-ne un fluture ce zboară
Și florile sfoase de pe vale.

Căci frumusețea nu-î, precum socoți,
Lăsată pentru pofta lăcomiei,
Ea-î raza care mîngîie pe toți:

Ea-î floarea luncii, imnul ciocîrliei,
Și vrerii tale s'o robești nu poți....
Ea moare 'n întunerecul robiei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. BORCIA.

FRĂȚI DE CRUCE

— NUVELĂ —

Lui Marin Simionescu-Rîmniceanu.

II.

Se deșteaptă speriat, learcă de sudoare, cu gura amară: visase un vis foarte urît. Gheorghe Rămurea se sculă în picioare și făcu lumină. Apoi se uită la ceas. Era unul după miezul nopții. Un șuer ascuțit al mașinii vestia apropierea unei stații. Rămurea eși în cîrîdorul vagonului și deschise o ferăstră. Un val de aer rece îl învioră. Cîmpia era înecatată în lumină de lună. În depărtare se zăria o pădure ce innegria ca o uriașă pată de păcură. Pe lîngă tren fugia o cărărușă care în bătaia lunii părea o fâșie de pinză pusă la 'nălbit. Rămurea își aprinse o țigare și începu a se gîndi la inspecția ce făcuse în Moldova de sus. Iși fixă încă odată în minte amănuntele mai de seamă pe care urma să le aștearnă în raportul ce trebuia să înainteze Ministerului. Și cum se uit a așa la ușav agonului, numărul scris pe ea îi atrase luarea aminte. Era numărul 13.513. Curios! Acest număr cuprindea de două ori numărul fatal 13. El adună în gînd cifrele ce-l alcătuiău: una și cu trei,

patru, și cu cinci, nouă și cu una, zece, și cu trei: *trei-spre zece!* Aceasta nu se mai întâmplase pînă acum. Făcu proba adunării, adunînd de la dreapta spre stînga: trei, patru, nouă, două-spre-zece, trei-spre-zece. Nu! Nu s'a înșelat: e numărul trei-spre-zece.

Rămurea puse în legătură acest număr ce poartă ponosul de fatal cu ace vis urît ce-î turburase odihna. Se făcea par'că o cîmpie întinsă, verde, pe care o tăia un drum alb, prăfuit, ce părea din depărtare ca o verigă de apă. La un cot al drumului era lume adunată. El se apropié și întrebă ce s'a întîmplat. I se răspunse: Un om se luptă cu o fiară. «Ce om? Ce fiară?» întrebă el din nou și-și făcu loc prin mulțime. Dar cînd ajunse în rîndul întîi era prea tîrziu: omul zăcea înt'un lac de sînge, fiara sta la o parte și clefăia ceva în dinți. «Îi mîncă inima» — șoptiră unii. Rămurea se apropié și rămase ca trăznit: omul mort nu era alt-cine-va de cît Mogoș, iar fiara, fiara se prefăcu de-odată în Irena Rămurea. Speriat, se deșteptă. Un ast-fel de vis nu avusese niciodată pînă acum. Nu era fricos și totuși în noaptea aceea era mai superstițios ca o babă. De ce oare? Temeri neînțelese, nelămurite se ridicău în sufletul lui cum se ridică negurile de-nvălue înălțimile. De ce se temea el oare?

El singur nu știa bine de ce. Îi era teamă să nu deraieze său să nu se ciocnească trenul, îi era teamă în sfîrșit... El nu îndrăznea să formuleze lămurit această a treia teamă. Îi era teamă de... Mogoș. Da! El observase că aceasta venia foarte rar în timpul din urmă în casa lui și băgase de seamă că îl ocolia cînd îl zăria pe stradă, său se făcea că nu-l vede.

Nu cunoștea pricina acestei schimbări și îndoelile cele mai amare îi împovărau sufletul. Pentru a scăpa de aceste îndoeli, el se hotărîse să caute a afla de ce îi ocolește Mogoș casa. Va ispiti pe Irena despre el, pe el despre ea, pe servitorii despre amîndoi. Va lua un interogatoriū în toată regula, va pîndi, va folosi tot aparatul diplomatic ce-î sta la îndemînă!... Și va afla!...

Dar dacă va fi așa cum bănuiește el?.. El nu îndrăzni să gîndească mai departe. Îi era teamă, îi era groază. Îi era ca unui om ce stă pe marginea unei prăpastii și nu îndrăznește a se uita în fundul ei spre a nu ameți și a nu se prăbuși în ea!.. Intră în cupeū și scoase o carte. Cercă să citească, dar nu putu. Rîndurile îi fugiau supt ochi. Trenul zguduia prea tare. Și lumina aceea... Prea slabă! Puse cartea pe rețeaua de de-asupra banchetei și eși iar în coridor... I-se uscăse gîtul de sete... Trenul se opri într'o stație mare. Rămurea se coborî din vagon și își cumpără o sticlă de vin infundat. O destupă în restaurant și se urcă cu ea în vagon. Ce vin bun!.. Bău repede citeva pahare... Bun vin!... Da!... Dacă ar fi așa cum bănuiește el!... Dacă în adevăr Mogoș iubește pe Irena? Iată: asta era teama lui cea mare. Acum 'și-o spune fără înconjur. El își raminti de-odată că în ziua în care Mogoș spărsese farfuria, Irena îi spusese foarte nedumerită: «Știi? Mogoș al tău m'a călcat de vre-o două ori cu piciorul pe supt masă.»

El a rîs cu hohote atunci: Mogoș? Mogoș să facă una ca asta? Se putea?.. El n'ar fi crezut în ruptul capului!...

Dar de ce nu mai vine prin casa lui? De ce îl ocolește când îl vede? De ce se turbură atât de mult în fața Irenei?... El își mai umplu un pahar cu vin pe care 'l bău repede... Îi plăcea așa cum era el acolo, singur în cupeul lui de clasa I-a. Și trenul fugia pe cîmpia poleită de lună!... Ori-ce s'ar zice, e frumoasă viața!... În cupeul de-alături auzi de-odată voci. El ascuți auzul și ascultă... Erau negustori cari vorbiau de afaceri... O voce spunea : «să fi avut eu astă-toamnă 50 de vagoane de fer, aveam acum 40 de mii lei bani ghiață în buzunar. Ce crezi? Opt sute de lei diferență la vagonul de fer!». O altă voce întări : «Sigur!»... Rămurea își mai turnă un pahar de vin, apoi încă unul. Negustorii vorbiau înnaite... El nu-î mai înțelegea deslușit : are moară frumoasă.... opt-zeci de mii de franci pe an.... Mogoș.... avere considerabilă...»

Se sculă în picioare și șovăi. Trenul trecea printr'o haltă și el atribui șovăiala lui faptului că trenul luneca de pe pe o linie pe alta. Se așeză iar pe banchetă și ascultă. I se părea că trenul vijiiie prea tare... Trenul?... Nu!... Urechile lui vijiiiau... Nu vijiiiau... cîntău... «Ghiță, Ghiță, te-ai cam amețit., Ce faci, domnule inspector?». El își compuse o figură foarte gravă și ascultă înnaite... Da, da! Urechile lui cîntău... Ce era oare asta?!.. Era o uvertură... Sigur : era o uvertură. El o auzia, o auzia foarte bine, ar fi putut ține tactul... Îl ținea chiar! Da, îl ținea!... Mîna dreaptă fulgera în zigzaguri scurte, repezi, mîna stîngă.... mîna stîngă era o.... o.... un poem! «Ghiță, Ghiță devii prea poetic!»... Da!... Mîna stîngă.... un poem.... Nu așa : nu mîna mișcările mînei stîngi, un poem!... Par'c'ar fi.... Ant... Anton... Nu!... Alfred!... Nu!... Arthur Ni.... Nikita.... Nu!... Arthur Nikitsch... Da! Arthur Nikisch de la Berlin.... Ah!... Acum își reaminti : o seară la *Nouveau Cirque* în Paris unde Nikisch conducea orchestra... Dar ce-î vijiiia, ce-î cînta lui în urechi?... O uvertură... Da!... Uvertura din *Tannhäuser* a lui Wagner.... El își aduse aminte că într'o seară a fugit dintr'o sală de concert, neputînd suferi izbucnirile furtunoase ale instrumentelor de alamă.... Ce prost era el pe atunci!... Da!... Dar Mogoș?!... Ce face Mogoș?...

După o săptămînă de lipsă din capitală, aceasta i se părea acum mai frumoasă. Poate că și dimineața aceea minunată pe care o contemplase din tren, contribuise la aceasta. Rămurea admirase multă vreme de la fereastră un pod de trandafir, un pod de purpură curată pe care'l zvîrlise aurora la răsărit. El asemuia acel pod cu un pod din povești, cu totul și cu totul de flori, un pod care mergea pînă spre București.... Un pod pe care plutiau îngerii spre casa lui spre a șopti Irenei : «vine Georges»....

Cînd ajunse pe Bulevard, castanii bătrîni plini de floare albă păreau niște policandre uriașe de argint, îmbrăcate în verdeață. Mișcarea, zgomotul, frămîntarea de pe stradă îl minunau ca pe un provincial... Și după cum în picăturile de apă se răsfrîng une-orî cele șapte culori ce alcătuiesc lumina albă a zilei, tot ast-fel în sufletul lui se răsfrîngeau și jucau acum cele mai dulci nădejdi...

Intră în casă, vesel ca un logodnic...

— Unde-î 'conița?

— Kónițe bólnav! — îi răspunse o servitoare, unguroaică.

— Ce!

— *Bólnav!* — răspunse ea din nou, oare-cum supărată că n'o înțelege «*cónaș*».

Rămurea zbură așa cum sosise: cu bluza de praf peste haine, cu *servietta* la subțioară.

— *Bonjour, Reine!*

Din Irena Rămurea făcuse *Irène* și din aceasta *Reine* (Regină).

Ea întoarse capul spre el și deschise încetinel ochii. El aștepta un suris, o vorbă de bună venire. Ea își întoarse însă capul și închise iar ochii.

— Ce ai, *Reine!*

— Nimic!

— Cum nimic?

— Nimic!

— Ai adus doctorul?

— ?

— Ce-a spus?

— ?

Frumos fel de a'l primi. Pe el, care o adora, care o îndumnezeia... Numărul 13513 de pe ușa vagonului îi fulgeră în minte...

Rămurea își scoase bluza de praf, își puse *servietta* pe o mescioară și rămase în picioare lângă patul Irenei... Biblioteca Universității Cluj

Apartinând unei familii din elita bucureșteană, Irena Rămurea considera drept cel mai vădit semn de «*bon ton*» a sta în pat pentru cea mai mică durere de cap. E o plăcere deosebită să poți anunța că în cutare *jour fixe*, d-na Rămurea nu poate primi din cauza unei ușoare indispoziții.

Spune atît de multe această «ușoară indispoziție!»

Chestiune de *poză* în fața lumii aceleia care nu trăește de cît pentru a poza.

El nu era acum atît de neliniștit de boala ei, cît era de răceala cu care l-a primit și din care se vedea cît de colo că Irena e supărată pe el.

Dar de ce ??... Se așeză pe un scaun la căpătiul ei și îi luă o mină pe care voi s'o sărute. Ea o smuci însă innapoi.

— Ce ai, *Reine*, draga mea, *ma chère chérie?* Ți-am făcut eũ vre-un rău? Spune!

— ?

— Eũ nu mă știũ vinovat cu nimica!

Ea întoarse capul spre el și-î aruncă o privire atît de aspră, atît de rea, atît de desprețuitoare în cît el se cutremură și plecă fruntea 'n jos ca un vinovat. Dar cînd își ridică iar ochii spre Irena, aceasta îi arătă ușa, șoptindu-î.

— Eși!

Bietul Rămurea nu mai înțelegea nimic.

Aiura soția lui saũ nu? Și, dacã nu, de ce-î vorbia așa?

— *Reine, ReINETTE!*

— EȘI!

— ?

— EȘI!

— ?

— Du-te!

— Unde?

— La *metressa* ta!

Și Irena izbucni în hohote de plîns dureros, acoperindu-și fața cu mîinile. Rămurea, aproape să izbucnească și el în plîns, se plecă asupra ei, îi luă mîinile cu de-a sila și i le sărută de nenumărate ori.

— Nu-î adevărat!... Nu-î adevărat!... N'am nici o *metressă*... Te-a înșelat cine-va!... Vre-o canalie... Care-î acela?... Spune-mi-l! Spune-mi-l să-î arunc în față mișelia faptei lui. Canalial!

— Iți joți foarte bine rolul, n'am ce zice. Trebuia să te fi făcut actor... Ajungeai departe...

Și nici o privire nu căzu pe Rămurea. Se vedea că o doare mult gîndul că *Georges* o înșală. El n'ar fi crezut o atît de geloasă... Dar acum simte că gelosia ei e cel mal lămurit semn că-l iubește și e foarte măgulit.

Ea urmă:

— E frumoasă cel puțin?... Distinsă?... Ah!...

Și Irena măi plînsese o toană.

— *Ma chère*, dar îți jur... BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Șșșșt! Nu te jura! Cel ce mi-a spus că ai o amantă, nu minte niciodată.

— Cine-î?

— ?

— Cine-î?

— Cine-va!

— Cum îl chiamă?

— Nu e nevoie să știî!

— A! Nu e așa, draga mea! Nu e așa!... Trebuie să știî. Trebuie să-l aflu...

Să-l aduc de guler aci în fața ta și să-l fac să-ți ceară în genunchi iertare că te-a înșelat... Sînt acuzat... Cu ce drept îmi ridicî puțința de a mă apăra?..

Omul de drept găsise bun sprijin, dar soția lui îi răspunse repede:

— Nu vreaî să ți-l spun! I-am făgăduit, m'a pus să jur chiar că nu-l voi spune

— Și dacă eî l'aș ști, fără să mi-l spuî tu?

— Imposibil!

— Așa crezi tu?

— Da!

— Nu e Mogoș?

— ?

— Vezi că l'am găsit?

Ea își acoperi din nou fața cu mîinile și răspunse printre sughițuri de plîns:

— Eî bine!... Da! El este! El mi-a spus... Acum măi tăgăduesti?

— Da! Și vei vedea tu cum știe Rămurea să pedepsească pe un calomniator. Gheorghe Rămurea își luă pălăria de pe masă și eși, fugi din odaie ca un vîrtej.

— *Georges!*, țipă Irena în urma lui și sări din pat. Apoi începu a bate din palme, murmurînd: «duelul! duelul!». Se duse apoi în fața oglinzii și surise chipului din ea: «pentru tine se bat, *mignonette*, pentru tine!» Irena Rămurea era fericită: acum se izbîndia visul ei de pension. Un duel din pricina ei.
«*Ça y est!*»

Mogoș se opri din scris și ascultă. I se părea că penița lui avea zînghiniri de oțele. Se sculase de noapte și acum era obosit. Se lăsă puțin pe canapea cu mîinile împreunate pe după cap. Tocmai îl fura somnul cînd, ușa se deschise cu zgomot și Rămurea năvăli innăuntru ca o furtună. El se sculă în picioare și-î întinse mîna, zîmbind. Cellalt sta însă încruntat și Mogoș înțelese că Irena îi înveninase sufletul. Simțea că o furtună grea urma să se dezlănțuiască în curînd între ei și aștepta liniștit, sigur de nevinovăția lui.

— De ce ești canalie?

Mogoș rămase cite-va clipe ca trăznit. Așa dar acesta era prietenul lui cel mai bun, fratele lui de cruce, Rămurea!

Acesta era? El nu'l știa ast-fel. Așa dar nu-l putuse cunoaște pe deplin...

— Cuvîntul acesta l'am spus eu soției tale!

— Cum? Iți permiti să insultî pe Irena în fața mea?

— Nu e nici o insultă. E numele ei adevărat și-mă pare rău că nu i l'am putut înfiera pe frunte, spre a o cunoaște toată lumea.

Două palme căzură grele pe obrajii lui Mogoș. El strînse pumnii și se repezi asupra lui Rămurea, dar se opri cu brațul ridicat, gata să izbească, alb la față ca hîrtia.

— Nu mă bați tu, mă bate canalia ta de soție. (Cel-lalt ridică iar palma, dar Mogoș îi prinse și-î strînse brațul ca 'ntr'o minghinea puternică, spunîndu-î: «ascultă-mă pînă la urmă și pe urmă lovește dacă vreî!») Dar va veni o vreme cînd îți vei mușca degetele care m'au lovit... Asta ți-e prietenia ta, om slab de minte și de inimă?.. Ast-fel mă cunoști tu pe mine?.. Mă crezi tu capabil de asemenea infamie?.. Mă crezi?.. Spune!.. Ai văzut foarte bine că în timpul din urmă ți-am călcat foarte rar pragul casei... De ce?.. Intrebatu-te-ai tu vreodată de ce?.. Pentru că n'am vroit să-ți amărăsc sufletul... Și rău am făcut...

Era datoria mea de prieten să-ți deschid ochii, să-ți arăt ce poamă e Irena ta... Am preferat să tac și să mă retrag... Da! Sint o canalie pentru că nu ți-am spus nimic pînă acum. Dar să-ți spun azi. Cînd m'a călcat femeea ta întîia oară cu piciorul pe supt masă și cînd m'am incredințat bine că ea este, m'am îngrozit atît de mult de nerușinarea ei, încît am făcut o prostie: v'am spart o farfurie. Ții minte!

Această manevră se repeta ori de cîte ori eram poftit la masă la voi și eram așezat în fața ei. Eü m'am prefăcut însă că n'o înțeleg. Intr'o zi mă pomenesc poftit la ea printr'un bilețel pe care ți-l pot arăta chiar acum

de vrei. Mi s'a atîrnat de gît, mai mult goală, plîngînd: «*Georges* mă înşală! *Il a une maitresse!*» Am fugit.

A venit apoi ea la mine, aci, spre a mă chinui. . . Am tăcut, nu ți-am spus nimic. . . Mă simțiam foarte încurcat în fața ei, rușinat de infamia gîndurilor ei păcătoase. . . Astă-zî însă am rupt'o cu ea!.. Am rupt'o cu riscul de a rupe chiar cu tine. Eū vreaū să trăesc cinstit. Auzi tu? Cinstit!.. La o apreciere a ei desprețuitoare față de scriitorii noștri tineri, i-am răspuns că e o canalie și cocoana a înțeles că nu se mai poate juca cu mine și 'a plecat. . . Astă-zî se răzbună prin tine. . . Ia seama, Ghiță!

Ai izbit într'un prieten bun și nevinovat.

Ași fi putut să-ți răspund și eū cu o lovitură de pumn. N'am vrut însă. . . Trebuia să-ți spun tot ce avam pe suflet. Acum ți-am spus. . . Ar mai trebui să adaog încă ceva, dar mă opresc. . . Și acuma crede pe cine vrei și fă cum crezi că e mai bine. Eu mi-am făcut datoria de prieten. De azi încolo tu nu mai exiști pentru mine!..

Rămurea ascultase cu toată băgarea de seamă de care era capabil și, după ce s'firși Mogoș, el se întoarse fără să zică vre-un cuvînt și eși din odaie, fără nici un gînd, fără nici o voință, cu o mare durere 'n șale, cu o alta ascuțită prinsă 'n ceafă, zdrobit cu desăvîrșire. . .

C. SANDU-ALDEA.

BCU Cluj / Central University Library

TAINĂ
(DUPĂ WOLFF).

Stă la fereastra din castel
Pierdută 'n visuri principesa,
Jos, la păstorul tinerel
Se uită și oftează-adesa.

De dor ascuns ea moare; — el
Din ochi convoiul i-l petrece —
Jubirea Doamnei din castel
Luī nici prin gînd măcar nu-ī trece.

La groapă-ī doar, făcînd popas,
De cruce rezemat, adese
In visuri dulci se simte-atras
De dor și chinuri ne 'nțelese...

ST. O. IOSIF.

IOAN AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI: «Din Lumea Dreptății»

DARE DE SEAMĂ*)

Cu dorința de a găsi scînteia umanității și a bunătății, de a în-
tîlni sufletele ce gonesc după umbra visului și a idealului, răscolește
el lumea din jurul său. Numai tipurile acestea îl interesează, numai
pe acestea le vede el, le culege din mulțime și le deschide apoi su-
fletele cu evlavia cu care ar deschide o tainită cu odoare neprețuite,
pe care le scoate rînd pe rînd la iveală, le învîrtește pe d'innaintea
ochilor cititorului cu patima unui cunoscător de lucruri rare. Rînd
pe rînd cu dragoste, cu mulțumire, cu un fel de adîncă și nemărgi-
nită bucurie scoate el în lumină frumusețile sufletelor, făcîndu-le să
strălucească în miș de focuri scînteietoare, ca pe niște adevărate ne-
stimulate, în lumina și transparența graiului său limpede și măsurat.

Și titlul parc'ar fi strigătul triumfător al celui ce a găsit un lucru
rar, minunat și necunoscut: Pană Trăsnea Sfîntul, Neamul Udreștilor,
Un om !..

Toți acești eroi necunoscuți trec prin mizeriile și meschinăriile
vieții, străini și îndepărtați de uriciunile realității, purtînd acolo în
sufletul lor ca într'un altar visul către care se îndreaptă simțirea,
gîndirea și toată sfortarea vieții lor. Trec absorbiți de preocuparea
lor lăuntrică, cu ochii ațintiți asupra «idealului», ca creștinii din vre-
mile vechi cari treceau prin foc și grozăviile torturii, în extaz, cu
ochii ațintiți la cruce.

Nu vedem nicăiri desfășurîndu-se viața în măreția ei de fenomen
mondial, după legi fatale și veșnice, scoțînd în lumină rînd pe rînd
pe cei drepti și sfinți, ca și pe cei josnici, sălbatici și meschini, pro-
vocînd durerile și bucuriile, înălțările și decăderile, după legile neîn-
duplecate și caprițioase ale hazardului. Nu avem în opera lui nicăiri
impresia micimei și slăbiciunii noastre față de atotputernicia ei. Nu
mai sîntem creaturile supuse la toate suflările din necunoscut, nu
mai sîntem cei stăpîniți de moarte și durere.

«Omul stăpînește mediul», zice cu puterea credinței Rîdescu și pre-
tutîndeni simțim dorința de a trăi fiecare după norma sufletului său.
Toți eroii lui se luptă pentru a-și ocroti împotriva suflărilor aspre
ale realității luminața din suflet ce îi călăuzeste.

Tuturor se potrivește istoria «babeii cu magheranul», fiecare trăește,
se zbate și se strălănuiește ca să întreție în ghiveciul său iubit gin-

*) Vezi Nr. trecut.

gaşa floare a visului, raza de poezie a vieţii, singura ce dă putere şi raţiune de a fi.

«Omul stăpîneşte mediul», zice Rizescu, cu mîndrie şi încredere, dar chiar dacă omul cade învins, doborît de puterea covîrşitoare a mediului, autorul nu se dă învins, nu închee cu durerea resemnării, ci îl simţî urmărilor mereu cu îndîrjire suişul greu şi dureros, care trebuie totuşi să ne ducă colo sus, în lumină şi poezie.

E această operă a lui Brătescu o destăinuire discretă şi gingaşă a unui suflet distins, ce luptă să-şi trăiască viaţa după idealul alcătuit din amintirile unei patriarhale şi curate vieţi de familie şi aspiraţiunile rămase din tinereţea petrecută în cercul artistic pătruns atît de adînc de dorinţa arzătoare a unei înalte vieţi sufleteşti, în cercul, căruia-i ziceam «poporul», din casa fraţilor Proca.

Lumea evocată de el e concretizarea aspiraţiunilor căpătate din aceste amîndouă lumi.

Cu durerea omului care ştie că *sînt* asemenea visătorî în lume, cu credinţa că *aşă trebuie să fie* şi că aceştia sînt adevăraţii oameni, îi creiază în operele sale. Ca pe nişte «bucăţi din sufletul său rupte» ni-î înfăţişează cu înduioşare, cu milă şi mai ales cu acea indignare ce izbucneşte şi «merge pînă la marginile nebuniei» sau se stăpîneşte scăpărînd pe ici pe cole în săgeţi ascuţite de ironie.

Din cîteva trăsături, ca odinioară în caricaturile ce le făcea din creion, schiţează el tipul.

E numai o schiţă, dar însufleţită de simţirea ce vrea să i-o dea autorul. Iată-l pe Berlescu, «cu figura spînatică, cu bărbia ascuţită, cu buze subţiri, cu ochii ascunşi după nişte ochelari negri care-i dau înfăişare desăvîrşită de scamator». Portret aruncat pe hîrtie din cîteva trăsături tăioase, în avîntul unei nestăpînite porniri de indignare, mai mult în potriiva celor ce l-au creat şef, de cît în potriiva tipului însuşi. «Microbul» şi toate acele siluete de babe, soldaţi la inspecţie, oameni din alte vremuri, suflete simple, chipuri groteşti şi înduioşătoare, sînt schiţate în grabă, prinse şi redade viu, cu puterea de expresie izvorîtă din simţimintele ce ard înăbuşite în sufletul acesta larg şi generos, din ideile ce se frămîntă în cugetarea aceasta ce nu vrea să se supue cu nici-un preţ. Totul pare aruncat acolo pe hîrtie într'o pornire, neînvinşă de a arăta «adevărul», de a opri în drum pe indiferenţi pe cei ce trec cu ochii închişi, pentru a le arăta cîteva exemplare rari din omenire, a le arăta omul *aşa cum trebuie să fie* în cei simpli şi necunoscuţi, învinşi din vremile trecute, în intelectualii adevăraţi, învinşi din vremile de azi.

Astfel priveşte el pe eroii din scrierile sale şi astfel ar vrea să-î

privească și cititorul, de aceea ni-î înfățișează cu dragoste și-î apără cu căldură în potriua celor ce s'ar putea înșela asupra lor, nefiind în stare să le înțeleagă personalitatea distinsă și să prețuiască însușirile lor subțiri.

«Colegii lui (Rizescu) îi găseau trei cusururi: ziceau că e zgîrcit, ursuz și mîndru; dar *n'aveau dreptate*. Zgîrcit îi ziceau pentru că nu-și risîpea bani la cărți, dar ar fi de cercetat și de numărat cîți magistrați cinstiți, fără nici o altă stare, ca Andrei, cu economii din leafă, să-și facă o bibliotecă frumoșică, să călătorească odată pînă la Roma și să aibă și două mii de lei deoparte».

Și tot astfel deslușește el alte însușiri ce-î plac în sufletul lui Rizescu, după cum ne deslușește gîndurile și acțiunile sale pentru a ne încredința de frumusețea morală a eroului său iubit.

E în scrierile sale tonul convins și convingător al unui om sincer, al unui suflet ce se apropie de al nostru, câștigîndu-l prin puterea comunicativă a emoțiunii sale, prin prezența continuă a simpaticului povestitor.

Și acesta e farmecul povestirilor, secretul care face atît de captivante scrierile sale. De aci și caracterul graiului său limpede, strălucind ca un cristal tăiat în mii de fețe, în care joacă lumina unei simțiri mereu în mișcare.

Frumusețea acestui stil nu e în forma adeseori neglijată, întotdeauna simplă; bogăția și culoarea e în sufletul acesta arzător, în simțirea caldă și vie ce însuflețește povestirea și se strecoară binefăcătoare în sufletul cititorului.

IZABELA SADOVEANU-EVAN.

PE COASTĂ

*Pe coastă aceleași cărări se 'mpletesc
Prin iarba subțire și moale
Și-aceleași flori mîndre pe coastă 'nfloresc
Și plopii bătrîni plîng în vale.
Pe coastă stai toate precum le-a lăsat
Și-s mîndre și vesele toate.
Căsuțele albe, curate din sat
Se văd colo 'n fund revărsate.*

*Acolo 'i Vasile și Stan și Matei,
Tovarășii mei cei mai buni.
Ce bine n'aveam într'o vreme cu ei,
Hoinari prin dumbrăvi de alun!*

Biserica veche, cu turla plecată,
 Se 'nnalță prin ramuri de tei.
 Văd bradul la noi în grădină — și iată
 Căsuța părinților mei!

Noroc și cinstire, bătrîne stejar!
 Eu caut la tine-adăpost.
 Supt brațele tale primește-mă iar,
 Căci eu bun prieten ți-am fost.
 Tu fruntea bătrînă și chica să-ți scuturi
 Și adu-ți aminte tu bine
 Că mult alergat-am pe-aici, după fluturi
 Și mult povestit-am cu tine.

Pe-aici coboram, pe cărare,
 Cu pasul vioi și mărunt...,
 Azi, uite, săltatu-m'am mare —
 Și mine vedea-me-î cărunt.
 Azi trudnic din greș mă frămînt
 În traiul meu pustnic și jalnic...
 Ce clatină din cap?.. Nu mai sînt
 Copilul ștregar și zburdălnic!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bătrîne stejar, un gînd m'a adus
 Din vișorul lumii haine:
 Mă doare o scîrbă amară nespus
 Și viu să mă jeliuî la tine!
 Căci păsul pe lume eu n'am cui să'l spui
 Și jalea amară n'am cui!
 — De-ai ști tu ce neagră și multă rușine
 În scumpa mea țară văzui!

Dreptatea și cîntea s'au dus!
 Credința se stinge 'n altare!
 Ceî proști se ridică tot sus —
 Ceî vrednici călcați în picioare!
 Văzuii, în sudoare, cum frații
 Împartu-și amarul cu boi la plug,
 Și 'n scumpe palate — bogații
 Ce nu știu de crîncenul jug...

Odată, pe-o noapte cu lună, 'mî spuneai
 Că 'n vremea lui Ștefan-cel-Mare
 Cu fruntea 'ncruntată adesea priveai
 Avanele ordii tătare.

O, vremuri de slavă, când glasul pădurii
 Chema la năvală plăieșii!
 — Când moartea sta rece pe buza săcurii,
 Piereați și Tătarii și Leșii...

Ci astăzi, bătrîne stejar, nu mai sînt
 Vitejii acei din poveste...—
 Căci astăzi credința nu e pe pămînt
 Și dor de moșie nu este!
 Ridică-ți sprinceană, bătrîne stejar,
 Și cată în juru-ți de tine —
 Veți plînge cu hohot, veți plînge amar
 De multă și neagră rușine;

Și-un murmur pluti-va pe frunzele tale:
 Să 'nvie iar vremile-acele
 Și Ștefan să vie cu oștile Sale,
 Rușinea Moșiei să spele!
 Tu roagă-te 'n taină, cucernic, bătrîne,
 Te roagă la Domnul din slavă,
 Căci cumpăna 'i mare pe ziua de mîine
 Și vreme nu e de zăbavă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. SĂPUNARU.

EDMOND ROSTAND

SAMARITEANCA

EVANGHELIE ÎN 3 TABLOURI

tradusă de

G. V. BOTEZ-GORDON

PETRU (indignat),

O!

PREOTUL (tirind pe tînăr),

Lasă-i!...

UN SAMARITEAN (innainte de-a ieși, Apostolilor).

Aă templu ce-o rugă-ar jigni!... (Ei es).

PETRU

Tu minți!... (strigînd după cei eșitti) Pe-astă lume un templu-î...

VOCEA SAMARITEANULUI (de departe),

Al nostru!... (hohote de ris),

ISUS, APOSTOLIÎ.

PETRU (coborînd în scenă.)

Blăstăm pe țara asta !.. (După ce-l eșită.) Și ciuma 'n trupul vostru!..
Din sborul ei, cu sgomot, lăcusta cadă-aice!

IACOB (Idem.)

Și fructul de pe creangă cărbunele să-l strice!
Orî vermele să-l roadă închis cînd e 'n coșere!..

ANDREÎ (Idem.)

Să lapede femeea, bărbatul să dispere!
Să știe ei ce-î setea și foameea s'o știe!
Hotarele de dușmani călcate să le fie,
Și-o urmă nu rămîie din tîrgurile rase!..

PETRU

În veci, în veci de-acuma, sub picuri răcoroase
De rouă, să nu fie nici șopt, nici clătinare
În voi lămîi, voi rodii, migdali-ș'aguzi din zare,
Și'n veci sub rodu-î creanga nu geamă încărcată!..

ISUS (coborînd.)

Samarie, de Domnul fii binecuvîntată!

PETRU

Cum, Rabbi? Dară vorba ce te-auzii zicînd:
«Feriți-vă de Géntilii și Samariți orî cînd,
«Și predici faceți numai lui Israel!...» Chiar tu
Păreai că ai în ură pe-acești păgîni!..

ISUS

Eû? nu;

Eû îi iubesc.

PETRU

Și totuși, de ce? nu pot pricepe,
Acele vorbe însă le-ai spus...

(Va urma)

CRONICA.

I. Cărți.

D. Russo, Studii bizantino-române. Textele exhatologice din Codex Sturdzanus și pretinsul lor bogomilism. Invățăturile lui Pseudo-Neagoe. — București, 1907, 51 pag. — Bogomilismul, acea sectă religioasă din răsărit, a ajuns pe vremuri și la noi; chiar și astăzi sînt în popor urmele acestei erezii, a cărei influență asupra noastră e sigură. D-l B. P. Hasdeu s'a ocupat cu bogomilismul în literatura noastră (în Cuvinte din bătrîni, II), cu ocaziunea studierii scrierilor lui Popa Grigorie dela Măhaciū. D-sa alege textele bogomilice, între care dă și «Cugetările în ora morții». D-l Russo ajunge la concluziuni cu totul contrare de ale d-lui Hasdeū, menite să provoace o adevărată răsturnare a vechilor noastre convingeri. Dela început d-sa își propune să probeze «că fragmentele despre care e vorba (Cugetări în ora morții) n'au nimic a face cu bogomilismul și cu doctrina lui; dacă trebuie contestată proveniența bogomilică și în alte cărți populare, apoi în textele noastre nici umbră de bogomilism nu există...». În adevăr d. R. publică pe două coloane fragmentul din Hasdeū și un tropar din Euhologhiul nostru oficial. Asemănarea e cît se poate de mare și d-sa deduce că «fragmentul nostru din Euhologhiu păstrat de Popa Grigorie, ne dă cea mai veche traducere a unei părți din Euhologhiu». Dacă pentru cel dintîiu fragment din Hasdeū, proba e convingătoare, pentru celelalte, cu fragmente din Dioptra și Viața Sf. Vasile-cel-Noū, d-l R. ajunge la aceleași concluzii dărîmătoare, cu toate că «în cîteva părți traducerea romînească diferă de textul grec... dar într'o astfel de carte populară se fac totdeauna multe schimbări și interpolațiuni». Apoi afirmă că «parte din textele mähăcene ale lui Grigorie nu sînt altceva decit această viață (a sf. Vasile cel noū) schimbată însă foarte mult». Tocmai acest lucru ne face să avem oarecare rezerve. D-l Hasdeū însuși admite existența acestor schimbări și interpolațiuni (v. Cuv. d. b. II, 254 și 436), că bogomiliū «s'au mähginit în cea mai mare parte a preface după chipul lor din grecește diferite apocrifuri de fabrică bizantină...». Apoi despre autorul nostru anonim spune că «citind mereū și transcriind la cărți poporane se vede că s'a încercat odată a croii și el bine-rău o nouă carte proporană... printr'o amalgamare mai mult sau puțin dibace, a unor rapsodii eterogene». În această constă originalitatea despre care cu drept cuvînt vorbește de Hasdeū. Capitolul despre pretinsa proveniență bogomilică este în adevăr de remarcant. Dar dacă bogomoliū noștri se mulțumeau mai cu puțin și căutaū numai o ușoară schimbare a unor anumite texte și răspondirea lor? Teoria lui Russo, care poate să fie adevărată, va avea însă mai mare putere de convingere cînd se vor da interpretări paralele din toate textele noastre bogomolice. D-l R. a ajuns a vorbi despre bogomolism ocupîndu-se de invățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie, pe care le atribuie unui călugăr de pe la începutul sec. XVII admirator

al lui Neagoe. Se dă și o paralelă între redacțiunea greacă a învățăturilor și cea românească în raport cu Umiliința lui Simeon Monahul. Dar cu această chestiune d. R. promite a se ocupa în alt studiu.

* Apostoliî neamului de P. C. Godescu. București 1907, 42 pag. Cuminte, cu multă tragere de inimă și cu o bună cunoaștere a împrejurărilor dela țară, autorul, care e teolog și învățător, ne arată înfrurirea însemnată ce ar putea-o exercita și biserica și școala, dacă munca preoților și învățătorilor ar fi cinstit și serios sprijinită. Se denunță și unele rele și cauzele lor. În împrejurările de azi, broșura d-lui Godescu e bine venită.

* O schiță de roman tendențios de C. I. Becescu. (Ploești 1907, 40 pg «reprezintă lupta prin care un om născut pentru a fi bun tăetor de lemne, poate deveni un nemerit tăetor de cupoane». Cartea d-lui Becescu este de actualitate prin ceea ce se ating toate chestiunile vitale ale ființii noastre ca popor. Cu durere se vorbește despre țăran, apoi despre clasa suprapusă care nu s'a putut adapta complect la cultura apuseană. Ca limbă și stil atrag atențiunea descrierile de interior prin exactitatea și minuțiozitatea amănuntelor.

II. Reviste.

În *Archiv für slavische Philologie*, XXVIII, 4. 1906. un interesant articol al d-lui Dr. M. Gaster, despre unele contribuțiuni românești la mitologia popoarelor slavice: «Romänische Beiträge zur russischen Götterlehre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. Ziare.

În primăvara anului trecut și acum în urmă din nou, d-l profesor Grigorie Crețu, cunoscutul cercetător al trecutului nostru, a făcut un apel către tipografi, librari, anticari, profesori etc. ca să se adune toate știrile privitoare la istoricul tipografiilor din diferite orașe. Neapărat că o asemenea lucrare pe cit e de folositoare, interesind de aproape istoria culturii naționale, pe atit e grea de făcut, lipsind datele. La apelul d-lui Crețu a răspuns părintele Antonovici din Birlad, făcînd monografia tipografiilor, librăriilor și legătoriiilor de cărți din Birlad, lucrare ce va apărea în curînd complectată de d-l Crețu. Pînă acum a apărut prefața acestei monografii, făcută de d-l Gr. Crețu și tipărită acum în urmă în Voința Națională (n-rele 6581—83 din Mai a. c.). Asupra acestei prefațe voim să atragem cu tot dinadinsul atențiunea cercetătorilor literari. Vorbînd despre diferitele tipografii la care se fixează și data întemeierii, d-l C. ajunge de multe ori să dea amănunte ce nu pot fi trecute cu vederea. Ast-fel, într'o notiță, d-sa susține că «Rostu de poezii» apărut la 1817 și atribuit lui Barbu Paris Mumuleanu, este o greșală, atit în ce privește autorul, cit și ca dată a tipăririi. Toți istoricii literari de mai tîrziu s'au luat după o afirmațiune necontrolată a lui Eliade din prefața poeziilor lui Mumuleanu 1837. Caracterele cărții arată tiparul lui Bart din Sibiu, iar anul 1822 ¹⁾ este singura dată a tipăririi cărții

¹⁾ Această dată o dă și d-l N. Iorga (în Ist. lit. sec. XVIII. II. 491.).

care n'a apărut în vre-o altă ediție. Analizînd fondul și forma poeziilor, unele indicațiuni din prefață și alte împrejurări de tipărire, d-l Crețu atribue Rostul de poezii, Sibiu, 1822, poetului Iancu Văcărescu. — În acelaș timp se reduce la o simplă încercare de copist manuscrisul Academiei: «Rostu de poezii...de Paris Mumuleanu, 1820». Intre alte știri se dă și data morții lui Enache Văcărescu, 1797, 12 Iulie ¹⁾. — La aceste concluziuni ale d-lui Crețu, privitoare la paternitatea Rostului de poezii, ni se impun, cite-va chestiuni: 1). Iancu Văcărescu trăia, era în deplină activitate literară cînd Eliade atribuia Rostul de poezii lui Mumuleanu, și nu a protestat, nu și-a revendicat paternitatea operei, cu toate că acea prefață a lui Eliade a fost destul de cunoscută și aparițiunea trimbițată prin ziare. 2). E curios cum copistul manuscrisului de la Academie al Rostului de poezii, atribue cartea tot lui Mumuleanu și cu mult înaintea de Eliade. 3). Limba scriitorilor de pe acel timp de reforme rezeși și multiple nu poate fi luată în cazul nostru ca un criteriu sigur. — Cu toate acestea rezultatele d-lui Crețu, dobîndite printr'un minuțios aparat critic, se pot admite cu multă probabilitate pînă la rezolvirea definitivă a chestiunei, căci de sigur se vor ivi discuțiuni frumoase. E păcat însă că aceste păreri cu totul interesante sînt tratate în spațiul restrîns al unei notițe.

ȘTEFAN POP.

ÎN DORURI

Ce dor mă 'mpresoară, ce vraj'a durerii,
De vremuri pierdute în taina tăcerii;

De clipe frumoase trăite 'n iubire,
De tot ce se chiamă noroc, fericire;

De liniștea sfîntă, de dragoste-mi moartă,
De casa cea mică cu popul în poartă...

De șipotul tainic cu dulce răcoare,
De bazme rostite în plîns de izvoare;

De-o viață trăită ce 'n neguri se stînge,
De chinul durerii că nu mai pot plînge.

AL. ȘCEPKIN.

POȘTA REDACȚIEI

Doamnelor El. Farago și Adr. Gheorghiu-Buzoianu. — Mulțumiri pentru cele trimise; vor apărea în numerele viitoare.

¹⁾ La 13 Sept. 1797 trăia, vezi Iorga op. cit. II. 142. Anul poate fi adevărat.

Cărti

apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice

Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii . . .	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I . . .	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II . . .	1.50	— Literatură populară . . .	1.50
— Teatru, » III . . .	1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi . . .	1.50
— Prosă . . .	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele său basmelor Românilor . . .	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă . . .	1.25	NEGRUZZI C. — Prosă . . .	1.50
BĂLGESCU N. — Istoria Româ- nilor supt Mihai-Viteazul . . .	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete . . .	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii . . .	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete . . .	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. . .	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu . . .	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri, — exceptând „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — In urma plugului . . .	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas . . .	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc . . .	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia . . .	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala . . .	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia . . .	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie . . .	1.50	— Pe drumuri depărtate . . .	1.50
COȘBUC G. — Valuri alinate, poesii traduse din Carmen Sylva . . .	1.50	— Neamul românesc în Bu- covina . . .	2.50
CHENDI IL. — Preludii . . .	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à . . .	2.50
— Foiletoane . . .	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul . . .	1.50
— Fragmente . . .	2.50	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul . . .	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii . . .	1.25	— Istoria Românilor în chi- puri și icoane . . .	2.50
DELĂTISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii . . .	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari . . .	2.—
EMILGAR-GARLEANU. — Bătrîni FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca) . . .	1.50	— Credințe . . .	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime . . .	1.50	LECCA G. H. — Poesii . . .	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea . . .	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvine! . . .	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina. . . .	2.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete . . .	1.50

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . Mosneagulde la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu.	2.—
— Dureri înnașuite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Soimii	1.50
— Povestiri din război	2.—
— Floare-Ofilită (roman).	2.—
— Amintirile căprar Gheorghită	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza sta- țiunilor Balneare și Climate- rice din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită. . .	2.—
— Din bătrîni.	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Rominilor	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei	—15
» 5.	Istoria populară a li- teraturii Romîne	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7.	Perdereă Basarabiei.	—15
» 8.	Unirea Principatelor.	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu.	—15
» 10.	Vasile Alecsandri	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihail Vi- teazul, de N. IORGA	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii	—15
» 17.	Păstrarea sănătății	—15
» 18.	Ce să citim?	—15
» 19.	10 Maiu	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea- tîrnare	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro- politului Moldovei Veniamin Costachi	—15
» 24.	Aritmetică	—15
» 25.	Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romănțe și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-
triotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec
popular.
2. Luna doarme. Romănță populară.	12. Fetișo din acel sat.. Arie din
Transilvania.
3. Aolen! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romănță populară.	14. Înfrîoara mea. Arie populară.
5. Cit te-am iubit. Romănț. popular.	15. Am nu leu și vreau să-l bea.
Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Inimul Regal Român de Hübsch.
8. Donă fete spală lină. Arie popul.	18. Cîntecul Gînteii Latine.
9. Ce te legeni codrule? Romănță.	
10. Steluța. Romănță.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Instit. de arte graf.

și edit. „MINERVA”, București, B-dul Acad., 3.—Edgar Quinet, 4.